

Sygn. akt III AUa 1337/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 kwietnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Marta Fidzińska - Juszcak
Sędziowie:	SSA Monika Kowalska SSA Ewa Drzymała (spr.)
Protokolant:	st.sekr.sądowy Mariola Pater

po rozpoznaniu w dniu 3 kwietnia 2013 r. w Krakowie

sprawy z wniosku **C. B.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C.**

o zwrot nienależnie pobranych świadczeń

na skutek apelacji organu rentowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w C.

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie Wydziału VIII Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 13 lipca 2012 r. sygn. akt VIII U 1138/12

o d d a l a apelację.

Sygn. akt III AUa 1337/12

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 13 lipca 2012 r. Sąd Okręgowy w Krakowie Wydział VIII Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną przez **C. B.** decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. z dnia 11 stycznia 2012 r. w ten sposób, że ustalił, iż **C. B.** nie ma obowiązku zwrotu na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. kwoty 8.172,81 zł tytułem wypłaconej emerytury za okres od dnia 1 października 2011 r. do 31 grudnia 2011 r.

Jako bezsporne Sąd Okręgowy przyjął, że wnioskodawczyni **C. B.** ma ustalone prawo do emerytury od dnia 1 maja 2009 r. Świadczenie to było jej wypłacane od dnia 1 sierpnia 2009 r., a wnioskodawczyni jednocześnie kontynuowała zatrudnienie u pracodawcy, na rzecz którego wykonywała pracę bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury i co roku składała organowi rentowemu stosowną informację o przychodach z tytułu tego zatrudnienia. W grudniu 2012 r. wnioskodawczyni zgłosiła osobiście w organie rentowym, że nie rozwiązała stosunku pracy, a jej emerytura nie została zawieszona, co odnotowano w notatce służbowej. Wnioskodawczyni była wcześniej pouczana o

zawieszeniu emerytury w przypadku kontynuowania stosunku pracy u pracodawcy, z którym stosunek ten był zawarty przed dniem nabycia prawa do emerytury (w decyzjach z dnia 11 i 22 marca 2011 r. oraz z dnia 4 stycznia 2012 r., a także w piśmie z dnia 29 marca 2012 r.).

Ustalił też Sąd Okręgowy, że wnioskodawczyni nie otrzymała decyzji organu rentowego z dnia 11 stycznia 2012 r. o zwrocie nienależnie pobranych świadczeń.

Oceniając odwołanie jako uzasadnione Sąd Okręgowy przytoczył treść art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 153 poz. 1227 ze zm.) i wywiódł, że świadczenie nienależnie pobrane podlega zwrotowi pod warunkiem, że osoba, która je pobrała została pouczona o braku prawa do świadczeń, czyli miała świadomość, że świadczenia jej nie przysługują. Tymczasem pouczenia kierowane do wnioskodawczyni o warunkach pobierania emerytury w przypadku kontynuowania stosunku pracy u pracodawcy, z którym stosunek ten był zawarty przed dniem nabycia prawa do emerytury (tj. o nowym brzemieniu art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS) były zamieszczone w decyzjach, jako jedne z wielu pouczeń spisanych drobnym drukiem. Zaś indywidualne pouczenie o dokonanej zmianie art. 103a ustawy emerytalno-rentowej zostało jej doręczone dopiero w marcu 2012 r., podczas gdy winna zostać pouczona jeszcze w styczniu 2011 r. W tych okolicznościach uznał Sąd Okręgowy, że wnioskodawczyni nie została prawidłowo poinformowana o skutkach pobierania emerytury w przypadku kontynuowania stosunku pracy u pracodawcy, z którym stosunek ten był zawarty przed dniem nabycia prawa do emerytury i związanym z tym zawieszeniem świadczenia w razie nie rozwiązania stosunku pracy. Sąd Okręgowy zauważył też, że organ rentowy pomimo, że dysponował całością dokumentacji wnioskodawczyni, nie wstrzymał wypłaty jej emerytury z dniem 1 października 2011 r., lecz wypłacał jej nienależne świadczenia do grudnia 2011 r. W konsekwencji uznał Sąd Okręgowy, że brak pouczenia wnioskodawczyni nie uzasadnia powstania po jej stronie obowiązku zwrotu nienależnego świadczenia i zmienił zaskarżoną decyzję w tym kierunku.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.. Zaskarżając go w całości zarzucił naruszenie art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 153 poz. 1227 ze zm.) oraz nie rozpoznanie istoty sprawy. Wskazując na tak sformułowane zarzuty apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

W uzasadnieniu apelujący podniósł, że wnioskodawczyni informowała osobiście organ rentowy, że pobiera emeryturę pomimo kontynuowania stosunku pracy u pracodawcy, z którym stosunek ten był zawarty przed dniem nabycia prawa do emerytury. Zaś o wstrzymaniu wypłaty świadczenia w razie nie rozwiązania stosunku pracy była ona pouczana m.in. w doręczanych jej decyzjach. Była więc świadoma, że pobiera nienależne świadczenia. Zdaniem organu rentowego jest więc ona zobowiązana do ich zwrotu.

W odpowiedzi na apelację wnioskodawczyni domagała się jej oddalenia, albowiem kwestia jej świadomości co do nienależnego poboru emerytury została wbrew zarzutom apelacji prawidłowo oceniona przez Sąd I instancji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie, albowiem zaskarżony wyrok odpowiada prawu.

Wywody Sądu pierwszej instancji odnośnie kwestii, czy pobrane przez wnioskodawczynię świadczenia emerytalne za okres od dnia 1 października 2011 r. do 31 grudnia 2011 r. były świadczeniami nienależnie pobranymi w rozumieniu przepisu art. 138 ust. 2 pkt 1 i art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 153 poz. 1227 ze zm.) oraz art. 27 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726), jak również zawarte w apelacji zarzuty je kwestionujące – w świetle aktualnego stanu prawnego stały się bezprzedmiotowe.

Mianowicie wyrokiem z dnia 13 listopada 2012 r. (K 2/12, Dz. U. 2012 poz. 1285) Trybunał Konstytucyjny uznał, że art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w

związku z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Trybunał Konstytucyjny zauważył bowiem, że ustawodawca wprowadzając w życie przepis art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie wprowadził do ustawy o emeryturach i rentach z FUS oddzielnej regulacji dotyczącej emerytów, którzy nabyli prawo do emerytury na mocy wcześniejszych przepisów, kiedy to nie był przewidziany wymóg rozwiązania stosunku pracy. O zastosowaniu tego przepisu do emerytów, którzy nabyli prawo do emerytury na mocy wcześniejszych przepisów, przesądził wyłącznie art. 28 cytowanej powyżej ustawy zmieniającej z dnia 16 grudnia 2010 r., który stanowił, że do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie tej ustawy przepisy ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą stosuje się poczynając od dnia 1 października 2011 r. Tym sposobem zawieszenie od dnia 1 października 2011 r. emerytury oznaczało niemożliwość realizacji nabytego już ex lege prawa do świadczenia emerytalnego, a pozwoliło ustawodawcy na uchycenie skutków wcześniej przyjętej treści ryzyka emerytalnego. Od dnia 8 stycznia 2009 r. treścią ryzyka emerytalnego było osiągnięcie odpowiedniego wieku, co wprost wynikało z realizacji programu „Solidarność pokoleń – działania dla zwiększenia aktywności zawodowej osób w wieku 50+”. Natomiast wprowadzenie z dniem 1 stycznia 2011 r. do ustawy o emeryturach i rentach z FUS art. 103a, zgodnie z którym prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego, konstruuje treść ryzyka emerytalnego jako prawo odejścia z rynku pracy i uzyskanie świadczenia emerytalnego. Niepożądanym zjawiskiem z punktu widzenia ubezpieczonych, była zmiana treści ryzyka emerytalnego w krótkich odstępach czasowych, ponieważ stwarzała niepewność co do warunków, jakie muszą spełniać w celu nabycia prawa do emerytury. Powyższe okoliczności zadecydowały, że Trybunał Konstytucyjny w powołanym wyżej wyroku z dnia 13 listopada 2012 r. (K 2/12) uznał, iż takie rozwiązanie, w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Trybunał postanowił, że z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku, co miało miejsce w dniu 22 listopada 2012 r., utraci moc art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r. w zakresie, w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS do osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r. bez konieczności rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą – jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury – nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od dnia 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. Natomiast przepis ten pozostaje nadal w obrocie prawnym i znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury w momencie jego wejścia w życie, tj. od dnia 1 stycznia 2011 r.

Poza sporem pozostawało w niniejszej sprawie, że wnioskodawczyni C. B. nabyła prawo do emerytury od dnia 1 maja 2009 r., a zatem w okresie na przestrzeni od dnia 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r., który wskazał Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu powołanego wyżej wyroku z dnia 13 listopada 2012 r. i dlatego też w ogóle do niej nie miał zastosowania art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS w brzmieniu nadanym art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw. W konsekwencji świadczenie emerytalne wypłacane wnioskodawczyni po dniu 31 września 2011 r. nie było nigdy nienależne, albowiem emerytura przysługiwała wnioskodawczyni zgodnie z obowiązującymi przepisami niezależnie od uprzedniego rozwiązania stosunku pracy. Zatem nie było w ogóle podstaw do zobowiązania wnioskodawczyni do zwrotu spornych świadczeń, albowiem nie były one nienależnymi w rozumieniu art. 138 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W konsekwencji wyrok Sądu pierwszej instancji, pomimo odmiennego uzasadnienia, prowadzi do trafego rozstrzygnięcia o braku obowiązku zwrotu spornych świadczeń i Sąd Apelacyjny nie miał podstaw do jego zmiany.

Mając powyższe na względzie Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w sentencji.